

სამეგრელოს რეგიონის უძველესი კოსმოგრაფიული და პალეოგრაფიული ქვების სახე-სიგნოლები

ალექსანდრე სიჩინავა, სტუ-ს პროფესორი
ბადრი ცხადაძე, სტუ-ს პროფესორი

The Image-Symbols of the Ancient Cosmographic and Paleographic Monuments of Samegrelo Region

Aleksandre Sichinava – Professor of the GTU

Badri Tskhadadze – Professor of the GTU

Summary

It is universally known that the ancient Colchis had attracted world travelers and researchers from time immemorial. Suffice it to mention thereupon the myth about the Colchis Medea and Argonauts (see A. Urushadze, The Ancient Colchis in the Legend about the Argonauts, Tb., 1964; A. Urushadze, The Country of the Enchantress Medea, Tbilisi, 1984; O. Lortkipanidze, The Ancient Colchis, Tb.; O. Japaridze, On the Issue of the Ethnic History of Georgian Tribes according to Archaeological Data, Tb., 1976 (see Part III: The West Transcaucasia in the 3rd Millennium B.C., etc.).

So the Ancient Colchis historical past and artifacts interested the researchers of both ancient and Christian periods, especially the 19th and 20th century Asian and European, as well as Georgian investigators.

The scientists are delighted with the ancient Colchis antiques even today. For example, in 2013 on the pages of the Georgian Technical University journal “Business Engineering” the complex of so-called cosmic structures of Samegrelo was named “the sensation of year”: a) the recumbent body on the right bank of the Tobavarchkhili (with dimensions 200 X 40 m). Note: worth mentioning here is the hydronym Tobavarchkhili, which in the Megrelian means “Silver Lake”. Can this name point to the existence of silver on the bottom or surface of this lake? b) The object chiseled in the Osindale Monastery, the geometrical image of which leaves the impression of flying object. A round body is tied to its side (some are of the opinion that this image is a planet, from whence the object had flown); c) The so-called “Kua Kantsalia” (Tsalenjikha, the Quira Mountain), which in the Megrelian means a “swinging rock” (at a slight touch of finger the rock starts to swing – while it swings it emits a knocking sound, but a large-tonnage lorry cannot budge it. The unknown body in the village of Jikhashkari is distinguished by something else: on each Annunciation day it emits a knocking sound, dust and snow do not stick to it, it reflects snowflakes and rain; moss and thorns-winter peas cannot grow on it, it is not buried in the earth – that is, it is on the surface of earth.

It should be noted that these objects have been stud-

ied for 40 years by foreign (Russian, Austrian, Bulgarian, Swiss, American, Lithuanian ...) scientists, while Georgian researchers for some unknown reason prefer to keep silent.

According to ancient historical sources these objects were well known to the Roman general Pompey, St. Andrew the First-Called, the Queen Tamar. One of the legends says that Tamar’s body was carried towards Svaneti, but her body did not reach Svaneti and was buried in Osindale. So, according to the legend, the Queen Tamar lies in the 27 km long “Shurubumu” Cave (Shurubumu – “with bated breath,” a “very quiet place”), located under the Osindale Monastery.

To the miracles of Tobavarchkhili Lake also belongs a blind fish (about 5 cm long) found there, which is transparent; its variety is recorded-spread only in the Indian Ocean (a sizeable specimen about 35 cm long).

In the village of Taya our attention is drawn to two “underground rivers” (they are visible on the surface, but their trail disappears in the depths of rock. They are called Shiksha and Khasha (based on our etymology “shiksha” means “inner”, “the inside,” “interior,” while “khasha” is salty water (compare: “khashuri – the salt of salty water, or something resembling salt coming out of water or lake: alum, niter, etc.” (S.-S. Orbeliani, Georgian Dictionary, Tb., 1966). These rivers are also indicated on the geographical map of Georgia.

And finally, the Osindale Monastery is also distinguished by the fact that besides the unknown and mysterious objects painted on its walls worth mentioning is the Pichkhaia family’s seal ring, which may not be of terrestrial origin. The inscription pressed on it needs special deciphering. As regards the inscription on the church façade it may be dated back to the time of the arrival in Georgia of St. Andrew the First-Called (in the paper the paleographic analysis will be presented of this inscription).

In our opinion, for the complex scientific study of the above indicated objects it is necessary that a special sectoral commission should be created on a governmental-international level (with the participation of an archaeologist, physicist, mathematician, the scientific workers of the center for space research, as well as a geographer, paleontologist, linguist-toponymist, art historian ...), so that the ancient cosmographic and paleographic monuments of Samegrelo region should be investigated thoroughly.

(წინასწარი მოხსენება)

საყოველთაოდ ცნობილია, რომ ძველი კოლხეთი ოდითგანვე იზიდავდა მსოფლიოს მოგზაურებსა და მკვლევრებს. ამ მხრივ კოლხი მედეასა და არგონავტების მითის დასახელებაც კმარა (იხ. ამის შესახებ თუნდაც: ა. ურუშაძე, ძველი კოლხეთი არგონავტების თქმულებაში, თბ., 1964, მისივე: THE COUNTRY OF THE ENCHANTRESS MEDEA. TBLISI, 1984, ო. ლორთქიფანიძე, ძველი კოლხეთი, ო. ჯაფარიძე, ქართველ ტომთა ეთნიკური ისტორიის საკითხისათვის არქეოლოგიური მონაცემების მიხედვით, თბ., 1976 (იხ. თავი III: დასავლეთ ამიერკავკასია ძვ. წ. აღ. III ათასწლეულში) და სხვ.).

ასე რომ, ძველი კოლხეთის ისტორიული წარსულით და არტეფაქტებით დაინტერესებული იყვნენ როგორც ანტიკური ხანის, ისე ქრისტიანული ეპოქის, მეტადრე XIX და XX საუკუნეების, აზიელი და ევროპელი, ასევე ქართველი მკვლევრებიც.

ძველი კოლხური სიძველეები დღესაც აოცებს მეცნიერებს. მაგალითად, შარშან, 2013 წელს, სტუ-ს ჟურნალ „ბიზნესინჟინერინგის“ ფურცლებზე „წლის სენსაციად“ დასახელდა სამეგრელოს ე. წ. კოსმოსურ ნაგებობათა კომპლექსი – ა) ტობავარჩხილის მარჯვენა სანაპიროზე განოლილი სხეული (ზომით 200X40-მ-ზე). შენიშვნა: აქ საინტერესოა ჰიდრონიმი ტობავარჩხილი, რაც მეგრულად „ვერცხლის ტბას“ ნიშნავს. ხომ არ მიუთითებს ეს სახელდება ამ ტბის ფსკერსა თუ ზედაპირზე ვერცხლის არსებობას? ბ) ოსინდალეს მონასტერში გამოკვეთილი ობიექტი, რომლის გეომეტრიული გამოსახულება მფრინავი ობიექტის შთაბეჭდილებას ტოვებს. მას გვერდზე მიბმული აქვს მრგვალი სხეული (ფიქრობენ, რომ ეს გამოსახულება არის პლანეტა, საიდანაც ობიექტი მოფრინავდა); გ) ე. წ. „ქუა ქანცალია“ (ნალენჯიხა, ყვირას მთა), რაც მეგრულად „მოქანავე ქვას“ ნიშნავს (მასზე თითის ოდნავი შეხებისას ქვა რყევას იწყებს – ქანაობს და იმავდროულად კაკუნის ხმასაც გამოსცემს, თუმცა რამდენიმეტონიანი სატვირთო ავტომანქანა მას ადგილიდან ვერ ძრავს. უცხო სხეული, რომელიც სოფ. ჯიხაშკარშია, გამოირჩევა სხვა რამითაც: ხარების ყოველ დღეს გამოსცემს კაკუნს, არ ედება მტვერი და თოვლი, ფიფქსა და წვიმას ირეკლავს; მასზე ვერ ხარობს ხავსი და ეკალ-ბარდი, არაა მიწაში ჩაფლული ანუ მიწის ზედაპირზე ძევს.

აღსანიშნავია, რომ ამ ობიექტებს 40 წელია იკვლევენ უცხოელი (რუსი, ავსტრიელი, ბულგარელი, შვეიცარიელი, ამერიკელი, ლიტველი...) მეცნიერები, ქართველი მეცნიერები კი რატომღაც დუმდნენ ამ ჯობინებენ.

როგორც ძველი ისტორიული წყაროები გვაუწყებენ, ამ ობიექტების შესახებ კარგად იცოდნენ რომაელმა სარდალმა პომპეუსმა, ანდრია პირველწოდებულმა, თამარ მეფემ. ერთ-ერთი გადმოცემა ამბობს, რომ თამარის ცხედარი სვანეთისაკენ წაასვენეს, თუმცა სვანეთამდე თამარის ცხედარს არ მიუღწევია, რადგან იგი ოსინდალეში დაუსვენებიათ. ასე რომ, გადმოცემის თანახმად, ოსინდალეს მონას-

ტრის ქვეშ მდებარე 27-კილომეტრიან „შურუბუმუს“ გამოქვაბულში (შურუბუმუ – „სულგანაბული“, „ძალზე წყნარი ადგილი“) თამარ მეფე განისვენებს.

ტობავარჩხილის ტბის საოცრებათაგანს აგრეთვე განეკუთვნება მისივე ბინადარი ბრმა თევზი (მისი სიბრმავის გამონვევის მიზეზი ასახსნელია), რომელიც გამჭვირვალეა (დაახლ. 5 სმ-ის), რომლის ბადალი, ჯიშობრივად, მხოლოდ ინდოეთის ოკეანეშია ფიქსირებულ-გავრცელებული (სოლიდური ზომით დაახლ. 35 სმ). რადგანაც ტბა ამჟამად იზოლირებულია, ადრეულ ხანაში ხომ არ მოხვდა იგი აქ შავი ზღვის მეშვეობით. ხომ არ არის ეს ადგილი ნაზღვარი? ჩვენივე სხვაგვარი ვარაუდით, არაა გამორიცხული ამ ტბის „ხმელეთური შემოგარენი“ – მიდამო და თვით ტბა ვულკანური წარმოშობის იყოს (ეს სპეციალისტებისაგან შესასწავლია.

სოფელ თაიაში ჩვენი ყურადღება მიიპყრო ორმა „მინისქვეშა მდინარემ“ (ზედაპირზე ჩანს, მაგრამ მისი კვალი კლდის წიაღში იკარგება), რომელთაც შიქმა და ხაშა ეწოდებათ (ჩვენი ეტიმოლოგიით შიქმა – „შიგა“, „შიგნეული“, „შიდა“, ხოლო ხაშა – მლაშე წყალი (მდრ. „ხაშური – მლაშე წყლის მარილი, გინა რაც წყლისა და ტბისაგან მარილის მსგავსი რამ გამოვა: შაბი, გვარჯილა და მისთ“. ს-ს ორბელიანი, ლექსიკონი ქართული, თბ., 1966). ეს მდინარეები საქართველოს გეოგრაფიულ რუკებზეც აღნიშნულია.

ასე რომ, ოსინდალეს მონასტერი გამოირჩევა იმითაც, რომ მის კედლებზე მოხატული უცნობი და საიდუმლოებით მოცული ობიექტები (მაგალითად, წრიული სიმბოლო, რომელიც შესაძლოა კოსმოსის (წრებრუნვის) ან ბორჯღლის, მზის ვარაიციული სახე-სიმბოლო იყოს (იხ. სურ. №2). ეს წრე შედგენილია სამკუთხა თეთრი და შავი ქვებისაგან. დასადგენია ამ ქვათა ლოკალური წარმომავლობა და ასაკი.

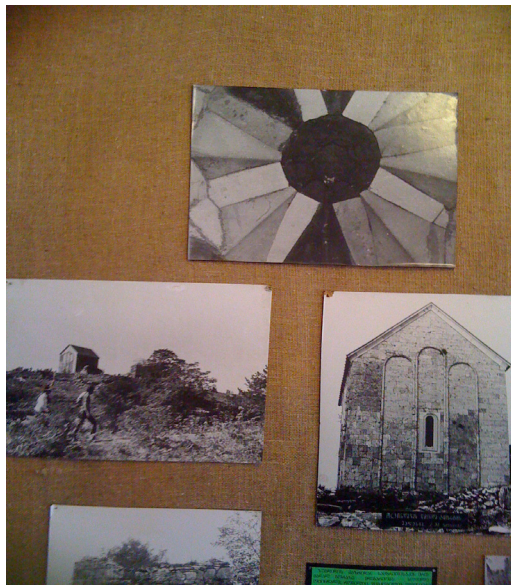
ყურადღებას იპყრობს ფიჩხაიების საგვარეულო ბეჭედიც, რომელიც, სავარაუდოდ, მინიერი წარმოშობის არ ჩანს. მასზე ამოთვითურული წარწერა სპეციალურ გაშიფვრას საჭიროებს. რაც შეეხება ეკლესიის ფასადზე წარწერას, იგი შესაძლოა საქართველოში ანდრია პირველწოდებულის მოსვლის დროინდელად კვალიფიცირდეს.

და ბოლოს, ვფიქრობთ, ზემოდასახელებული ობიექტების მეცნიერული და კომპლექსურად შესწავლის მიზნით სამთავრობო-საერთაშორისო დონეზე აუცილებელია სპეციალური დარგობრივი კომისიის შექმნა (გეოლოგის, არქეოლოგის, ფიზიკოსის, მათემატიკოსის, კოსმოსური კვლევის ცენტრის მეცნიერ-მუშაკების, აგრეთვე გეოგრაფის, პალეონტოლოგის, ლინგვისტ-ტოპონიმისტის, ხელოვნებათმცოდნის... თანამონაწილეობით), რათა სრული ნათელი მოეფინოს სამეგრელოს რეგიონის უძველესი კოსმოგრაფიული და პალეოგრაფიული ძეგლების არსებობას, მის საიდუმლოს.

სურათი 1. ტობავარჩხილის მარჯვენა სანაპიროზე განთავსებული ხმელეთის სხეული (ზომით 200X40მ.) „ზეზემდგომელა“ ასე გამოიყურება: The recumbent body on the right bank of the Tobavarchkhili (with dimensions 200 X 40m), if placed vertically, has the following appearance:

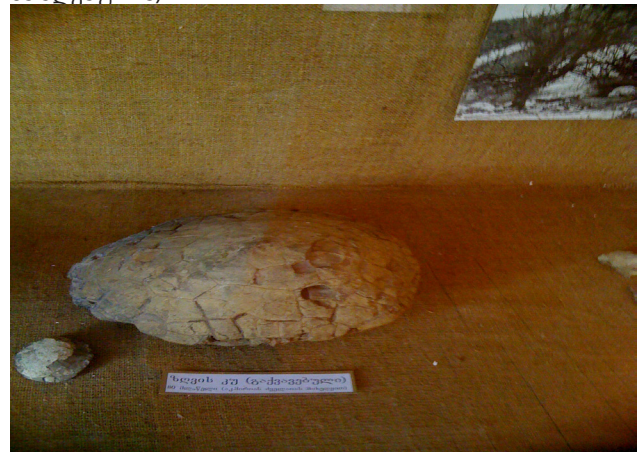
სურათები: №2, 3, 4, 5.

სურათი №6: „შურუბუმუს“ გამოქვაბულში შესასვლელი ლიობი

სურათი №7: ამ რეგიონში შემონახული 80 მლნ. წლის წინანდელი ზღვის კუ (გაქვავებული), რითაც მტკიცდება, რომ ეს სანახები (ადგილ-ობიექტები ნაზღაურია).

სურათი №8: სარიტუალო ქვა სოფელ ჯუმიტიდან (შენიშვნა 1: აქ საინტერესოა სოფლის სახელწოდება (ტოპონიმი) ჯუმიტი (=„ძმითი“), რომელსაც ლაზური (ჭანური) იერი დაჰკრავს, მეგრულად ჯიმიტი უნდა ყოფილიყო. შდრ. ქართ. ძმა (ძამა, მეგრ. ჯიმა, ჭან. (ლაზ.) ჯუმა, სვან. ჯემილ „ძმა დისტვის“. „ჯუმიტი“ პარალელს გვაღწევინებს კახეთში (ქიზიყში) არსებულ სოფლის სახელ ძიმიტთან: ძიმიტი // ძმითი. ეს ლინგვისტურ-ტოპონიმური არქაული პარალელიზმი, ჩვენი აზრით, შესაძლოა დასავლეთ საქართველოდან აღმოსავლეთ საქართველოში (ხევი, მთიულეთი, ქართლი, კახეთი...) ქართველურ ტომთა (სვან-მეგრულ-ლაზთა, იმავე ნანარების...) მიგრაციის შედეგი იყოს. ამის ფაქტები არაერთია. იხ. მაგალითად, ბ. ცხადაძე, ექვთიმე თაყაიშვილის „არქეოლოგიური ექსკურსები“ მიგრაციული ტოპონიმების რაკურსით. ექვთიმე თაყაიშვილი – 150 სამეცნიერო საიუბილეო კონფერენციის „გზა ერისკაცობიდან ღვთისკაცობა-

მდე” შრომები. ნ. ხაზარაძის, დ. ცუცქერიძისა და ბ. ცხადაძის რედაქციით. თბ., 2014, გვ. 64-66); მისივე, ნანარები და „ნანარულ“ ქორ, ქორეპისკოპოს სახელთა ისტორიული ურთიერთმიმართებისათვის. ჟ. „ხელისუფლება და საზოგადოება (თეორია, ისტორია, პრაქტიკა)“, № 4 (12), 2009, გვ. 104-116; მისივე, ნანარების სახელდებისათვის ქართულ წერილობით ძეგლებში. საერთაშორისო კონფერენცია თემაზე – ვერბალური კომუნიკაციები. I. 2010 25 ოქტომბერი (საქართველო, თბილისი, სტუ);

სოფელ ჯუშითში (ლესა) ნაპოვნი რიტუალური დანიშნულების ქვა ყურადღებას იქცევს იმ მხრივაც, რომ იგი არ უნდა იყოს ჩვეულებრივი ნატეხი ან ქანი კლდისა ან ლოდისა, რადგან უფრო ყალიბში ჩამოსხმული ორნამენტური ქვის შთაბეჭდილებას ტოვებს. არაა გამორიცხული ქვის ფერი მჟავე ნაჟური წყლის შედეგიც იყოს, რაზეც საბოლოო სიტყვა მკვლევარ-სპეციალისტებს (გეოლოგს...) ეთქმის. თუ ეს ასეა, მაშინ უნდა გაირკვეს, რა ფუნქცია-დანიშნულების და რომელი ნაგებობის ნაწილი უნდა ყოფილიყო.

რაც შეეხება წარწერას, იგი ძველი ქართული ანბანით (ასომთავრულით ანუ მრგვლოვანით) არის წარმოდგენილი. წარწერის წინ (გასწვრივ) აშკარად იკვეთება ანაფორიანი გამოსახულება ხელებანული (ორივე ხელში ზეადმართული რამ უჭირავს (სანთელი, ჯოხი, კვერთხი??)), ფეხზემდგომელა მლოცავი სასულიერო პირისა (დაახლოებით იერუსალიმის ჯვრის მონასტერში შოთა რუსთაველის ფრესკის მსგავსი). ჩვენი აზრით, მლოცველის წინ კიდევ ერთი ადამიანის გამოსახულება ილანდება (მლოცველის წინ თუ წინაშე მუხლებზე დაჩოქილი და ხელებით მიწას დაყრდნობილი რელიეფით, ანუ რაღაც ფრესკა-სურათია ერთგვარი.

ქვის მეორე, ქვედა მხარეზე ასევე იკვეთება დეკორატიული ფიგურა-სახე-სიმბოლოები.

ქვაზე შესრულებული ნაკანრ-წარწერა, ჩვენი დაკვირვებით, დაახლოებით ათი-თორმეტასოიანია.

I. ზ, ე მერვე ?? (ნუსხური) ზ

II. (ნუსხური ჩ) ნ

III. ვ ჰ

IV. ქ ქ

V. თავშეკრული ლ ზ (ასომთავრული)

VI. ასომთავრული თ თ

VII. ქ ქ

VIII. ჯ ხარი

IX. ყ ყ

X. ძ რ

XI.

XII.

ქვაზე გამოსახულ ზემომოყვანილ ასოთა რიცხობრივი მნიშვნელობებია:

ე 800

ჩ 1000

ვ 5

ქ 600

ლ 30

თ 9

ქ 600

ხარი 700

ყ 800

რ 100.

წარწერის სრული ნაკითხვა-ამოცნობა ამ ეტაპზე არ ხერხდება.

ცხადია, ჩვენი დაკვირვება ზოგადია, ასე რომ, ამ წინასწარი მოხსენების შემდეგ, ადგილზე მისვლით, დარწმუნებული ვართ, ბევრი რამ გაირკვევა და დაკონკრეტდება-დაზუსტდება.

შენიშვნა 2: ამ მოხსენებაში ჩვენ ზემოთ ფიჩხაიების საგვარეულო ბეჭედი და მასზე ამოტვიფრული წარწერა ვახსენეთ. სამწუხაროდ, 2014 წლის ზაფხულში თბილისიდან სპეციალურად მივლენილ პროფ. ალ. სიჭინავას ფიჩხაიების კარი გამოკეტილი დახვდა, რის გამოც ბეჭედს ამჯერად ვერც სურათი გადავუღეთ და, ცხადია, ვერც წარწერა გავშიფრეთ. დარწმუნებული ვართ, მსგავსი არქე- და პალეოფაქტების ნიმუშები სამეგრელოს ნიაღში, თვით მოსახლეობაში არაერთი იქნება. მათი მოძიება და მუზეუმებისათვის გადაცემა საშურ საქმედ გვესახება.

PS. არქეოლოგიური სიძველეებით ყოველთვის ინტერესდებოდნენ მსოფლიოს მეცნიერები. ასეა ახლაც. მაგალითად, ჩრდილოეთ იორდანიაში აღმოჩენილ იქნა 70 ერთეული ლითონის წიგნი, რომელთა ასაკი ორიათასზე მეტ წელს ითვლის. შესაძლოა ამ ძველ წიგნებში იპოვებოდეს საიდუმლო გასაღები ძველი სამყაროს ცოდნისა და ძველი მითებისა და ლეგენდების რეალურ-ისტორიულ ქრონიკებსაც შეიცავდეს. ეს ჯერ არავინ იცის. ამ მხრივ ძველი აღმოსავლეთი, კავკასია, კერძოდ, კოლხეთი ბევრ საიდუმლოს ინახავს. ასეთ მსოფლიო სიახლეებზე მოგვითხრობენ თავიანთ დარგებში მომუშავე ჩინე-ლი, გერმანელი, რუსი და სხვა ეროვნების სპეციალისტები. იხ. Великие тайны: «Великие тайны» древних летописей 03.04.2014. <http://goo/BZH8Ny>.

ჩვენც, ქართველი მეცნიერები, სხვადასხვა დარგისა, კომპლექსურად (არქეოლოგ-ისტორიკოსი, ეთნოლოგი, არქიტექტორი, ენათმეცნიერ-პალეოგრაფი, პეტროლოგ-გეოლოგი, მეტალურგი, ქიმიკოსი, ფიზიკოსი, ასტრონომი და სხვ.) და მიზნობრივად უნდა ვიძიებდით ძველი საქართველოს, ძველი იბერია-კოლხეთის უძველესი კოსმოგრაფიული და პალეოგრაფიული ძეგლების სახე-სიმბოლოებს, მათი წარმოშობის სიღრმისეულ პლასტებს.